

RÄTTVISA

RÄNDER

ERÖVRAR VÄRLDEN

Bollarna eller tofsarna som ska pryda kuddarnas hörn snurras ihop av bomullsgarn och klipps till för hand på sömnadsavdelningen.

LINUMS SVALA DESIGN har nordiska rötter, det är lite hemvävt, mycket svenskt. Men det är under södra Indiens heta sol som vävstolarna dunkar fram meter efter meter av tygerna. Här sys också Linums hemtextil – och allt startade för 40 år sedan med en ung mans vilja att göra något gott i världen.

Året var 1966. Den 22-årige Uppsalagrabben Sven Kempe sökte sig till missionens hjälpprojekt för att få möjlighet att komma till Indien. Inte direkt av religiösa skäl, utan mer ideologiska, och för att det var en enkel väg ut i världen. Mötet med den indiska kulturen och med människorna blev början på ett livslångt engagemang och vänskapsband som hållit i 40 år.

Nyfiken och entusiastisk hamnade han i en liten by i den sydindiska delstaten Tamil Nadu. Mötet med bybefolkningen gav näring åt idealisten Sven och hans vilja att hitta ett sätt att vara till nytta.

– Jag såg att byborna tillverkade fina sandaler av gamla bildäck och mjukt naturgarvat läder. Sandalerna var både snygga och bekväma, och jag tänkte att de borde kunna gå att sälja hemma, berättar Sven, som beställde storleksmallar och fick i gång tillverkning och försäljning i Sverige.

Sandalerna sålde bra, men efter en tid beslutade sig inköparna för att satsa på billigare sandaler från en annan tillverkare, med ett hårdare skinn och i sämre kvalitet. De sålde dåligt och butikskedjans lager gick inte åt. Nästa år ville man inte köpa in av Svens sandaler eftersom man inte hade kunnat sälja de andra, så intresset för indiska sandaler dog helt bland de svenska kunderna. Sven såg sig om efter något annat att satsa på. Nu är han mer övertygad om att aldrig ge avkall på kvaliteten.

Vid det laget hade han fått vänner i byn, en av dem var Palaniswamy, en jämnårig indier från trakten.

Svenska Linum, med sina klassiska ränder och rutor, sysselsätter 1 600 personer i Tirupur i södra Indien. Allt började för 40 år sedan med att Uppsalagrabben Sven Kempe ville göra något gott i världen.

Av LIS LANDMARK Foto: STELLAN HERNER, OLLE LINDBERG

Tre kuddar i design av Synnöve Mork ur höstens Linumkollektion. Randig kudde Laos, grön sidenkudde Side och sammetskudde Marcel. Alla Linums bomullstyger färgas, vävs och sys i den sydindiska staden Tirupur.

Efter 40 år med Linum som enda kund har Emperor textiles vuxit till en stor fabrik med 1 600 anställda. Allt från färgning, spinning och vävning till slutfinish görs i en miljövänlig produktion.

Allt garn färgas på plats och lindas upp på spolar i väntan på att sättas in i en av de många vävstolarna.

»Vi började med en enda vävstol.«

Palaniswamy och Sven har arbetat ihop i 40 år och byggt både en hållfast vänskap och starka band mellan Sverige och Indien.

– Vi bestämde oss för att köpa in en vävstol. Och på den satte vi i gång att väva bomullstyger. Tänk, bara en enda vävstol, skrattar Sven där han står utanför fabriken som i dag sysselsätter 1 600 personer.

Textilierna sålde de till Svens kontakter i Sverige. Den här gången gick det bättre och så småningom grundade Sven Kempe det numera välkända textilföretaget Linum. Alla beställningar lade han hos sin indiske vän, som snart hade startat en hel fabrik för att kunna leverera i takt med att efterfrågan ökade. Linums ripsvävda mattor och bords-
tabletter blev en försäljningssuccé som tagits efter av många.

I dag, 40 år senare, är det fortfarande de gamla vännerna som samarbetar. Svens Linum i Sverige anlitar kunniga svenska formgivare som Katarina Breiditis, Synnöve Mork och Erika Pekkari. Bland höstens nyheter finns ett Linnétema med växtmönster i en blek färgskala och en Ostindiakollektion med ränder och rutor i mustiga nyanser som fuchsia, petrol, brunt och orange.

Linums bas, med 18 anställda, finns i Uppsala men allt produceras på Emperor textiles, som Palaniswamy nu driver tillsammans med sina

Enfärgade kuddar West, randiga Stripe och randig med påsydda blomapplikationer, Yoga, alla av Synnöve Mork ur höstens kollektion.

I syvadelningen tillverkas Linums hemtextil som säljs i Sverige, Tyskland, Frankrike och inom en snar framtid även i USA.

»När vi introducerade skyddskläder och öronproppar var det många som höjde på ögonbrynen.«

två söner. Där görs allt från färgning till vävning och sömning av bomullstextilierna.

Genom alla år har Sven och Linum varit den enda kunden.

– Det är väl emot allt bättre vetande att bli beroende av en enda leverantör, men jag och Palaniswamy har alltid trivts med varandra, och det hela har vuxit fram långsamt, säger Sven.

I dag är byn ingen by längre. Tirupur har blivit Indiens största centrum för textilproduktion med tusentals väverier, färgerier och slutbehandling. I fabrikena har bönder från de omgivande byarna fått jobb när jordbruket inte kunnat försörja dem. Här tillverkas en stor del av världens alla stickade bomullskläder och Tirupur kallas ibland rätt och slätt för T-shirtstaden.

Att textilindustrin dominerar här går inte att ta miste på, gatorna kantas av småskrubbar där arbete pågår större delen av dygnet. Där sitter fabrikenas underleverantörer som långt in på natten handvevar sina symaskiner, skär till trikå och syr ändlösa sömmar, allt medan travarna av T-tröjor växer. Här finns arbete i mängder, världens behov av bomullskläder verkar omätligt.

Medan Tirupurs befolkning vuxit rekordsnabbt – i dag är byn en miljonstad – har utvecklingen av trafiknätet fastnat på bynivå. Kolonner av otympliga lastbilar guppar fram på de gropiga gatorna i det virrvarr som utgör centrum. De stånkar genom hårnålskurvor med tunga lass av bomullsleveranser från norr. Bomullen ska färgas, vävas, spinnas, sys. Och sedan transporteras ut i världen som skjortor, lakan, dynor, dukar och allt man kan tänka sig. Som i vilken annan indisk by som helst trängs de tunga fordonen med fotgängare, cyklister, autorikshor, män med överlastade dragkärror, djur och barn. Alla på väg, alla i rörelse i ett blodomlopp som aldrig verkar stanna.

Utvecklingen har gått snabbt, mindre nogräknade fabriksägare har pro-

De röda tofsarna ska pryda hörnen på kuddarna i julkollektionen.

Tyget Tulipa och duken
Narciss, båda av Petra
Carlsten Eygun, påslakan
Magnolia och kuddfodral
Botanica av Erika Pekkari,
nyheter från Linum.

ducerat utan hänsyn till arbetsvillkor och miljöpåverkan. Färgning kräver massor av vatten och kemikalier som orsakar föroreningar. Utsläppen hamnar bland annat i stadens vattendrag, och vattnet som befolkningen kokar sin mat i, tvättar sig själva och sina kläder i och bevattnar sina odlingar med är förgiftat. Åratal av tomma hot från myndigheterna har invagat fabriksägarna i trygghet om att inget händer trots att de bryter mot utsläppsreglerna. På senare tid har kontrollerna skärpts något, och några tillverkare har fått böta för att ha struntat i reglerna.

På Emperor Textiles har man gått en helt annan väg, med medvetna satsningar på miljövänlig produktion och rättvisa arbetsvillkor. Här förekommer inget barnarbete och i fabriken hanteras vattnet i ett slutet system där det renas från kemikalier och återanvänds till 95 procent. Man använder inga hälsofarliga kemikalier i produktionen. För Sven Kempe och hans indiske partner har det varit självklart att skapa en säker arbetsmiljö för de anställda på fabriken.

– När vi introducerade skyddskläder, spikade upp säkerhetsinstruktioner på flera språk på stora väggtaflor och köpte in öronproppar var det många anställda som förvånat höjde på ögonbrynen, men nu är det ett inslag man har vant sig vid här i fabriken, säger Sven.

Innanför fabriksmurarna är det rent, nästan stillsamt och gröna planteringar kantar byggnaderna. I väveriet dunkar vävstolarna i takt, tygerna

växer fram i en långsam rytmisk rörelse. Vi sätter stora brandgula öronproppar i öronen, precis som alla andra som vistas härinne. På sömnadsavdelningen ska tyget synas, skäras till, sys samman och dekoreras. Här sitter unga kvinnor sida vid sida vid arbetsborden. I dag klipper de till de runda tofsar som ska dekorera hörnen på kuddarna. En kvinna jobbar snabbt med en stor sax över en tovig garnboll. Några snäpp, några vrid, sedan byte till lilla saxen. Några tag till, så är bollen rund, tät och klar att fästas på kudden.

På ett bord ligger randiga förkläden som får den sista avsyningen innan de packas för vidare transport till Norden, Frankrike och Tyskland, där större delen av Linums tillverkning säljs. Försäljningen har ökat stadigt, och nu känner man sig också mogna att börja sälja också i USA, genom ett nät av återförsäljare.

I lokalerna där textilierna får sin slutliga finish råder en lugn, koncentrerad stämning. På stora bord ligger tygerna utbredda för avsyning med kritiska ögon. Varje noppa och dragning i tyget noteras. Kvalitet betyder allt.

– Det är otroligt viktigt att produkterna från fabriken håller högsta kvalitet. De ska vara så bra att det skapas en efterfrågan på marknaderna i Sverige och Europa. Det som produceras här ska kunna överleva även utan oss som uppköpare, säger Sven Kempe. ■